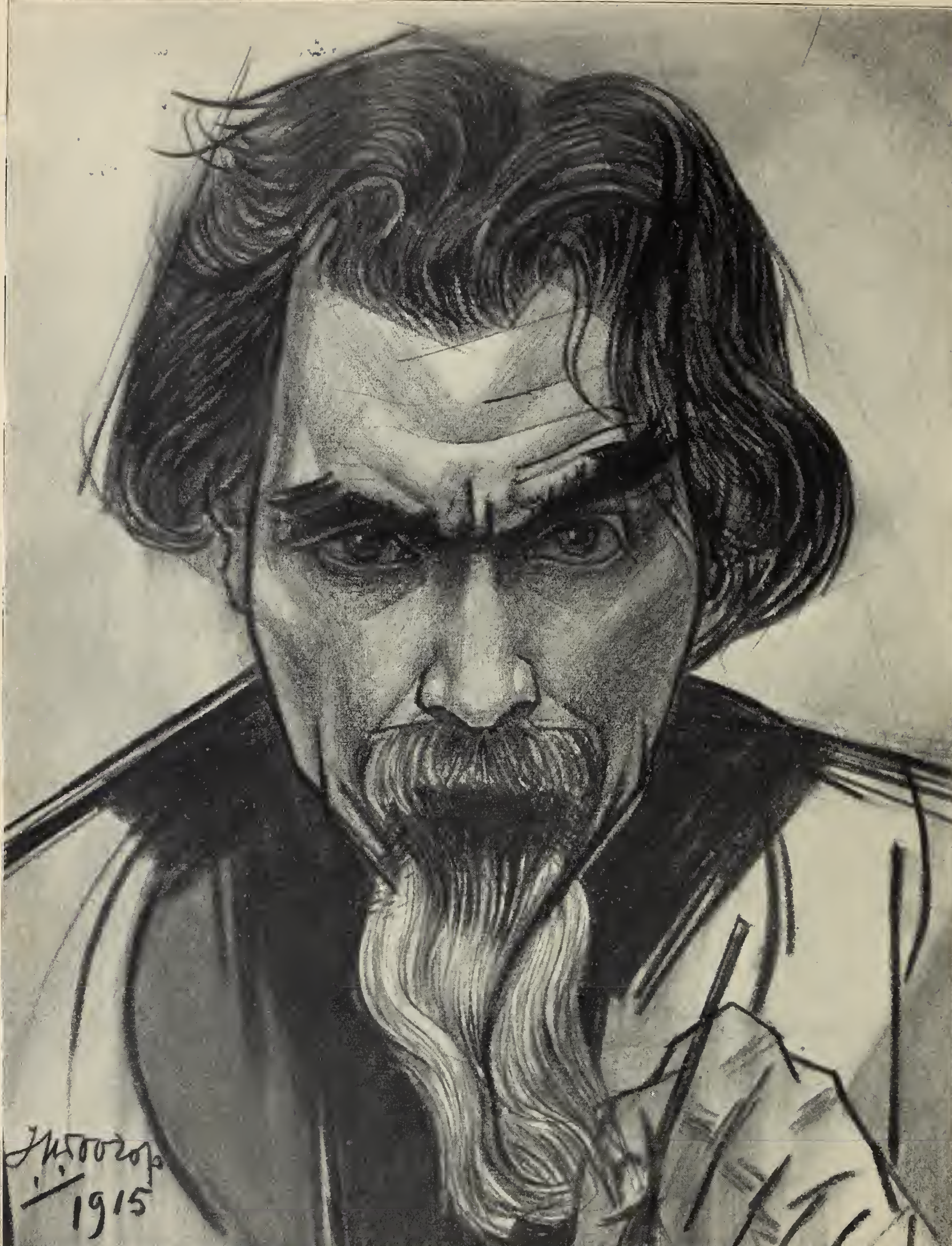
JAN TOOROP'S KRUISWEG-STATIES

DOOR MIEK JANSSEN

J.Th.Toorop
1915

Aan Mevrouw van Gelder ter harte aangeboden
door JTh Toorop.

Sept. 1922
Den Haag

JAN TOOROP'S KRUISWEGSTATIES

ST. BERNULPHUSKERK TE OOSTERBEEK

DOOR MIEK JANSSEN

L. J. VEEN - UITGEVER - AMSTERDAM

Boek-, Courant- en Steendrukkerij G. J. Thieme, Nijmegen—Arnhem

✠ EERSTE STATIE ✠

JEZUS WORDT DOOR PILATUS TER DOOD VEROORDEELD.

JEZUS onderwerpt zich aan het onrechtvaardig vonnis van Pilatus, om het vonnis onzer eeuwige verwerping te kunnen opheffen.

Aan de rechterzijde Pilatus, die zooals in de Evangeliën geschreven is „water nam, zich de handen wiesch ten aanschouwe van het volk en zeide: Ik ben onschuldig aan het bloed van dezen rechtvaardige; gij moet het verantwoorden."

Aan de linkerzijde een Schriftgeleerde, wijzend op de Wet.

✢ TWEEDE STATIE ✢

JEZUS NEEMT HET KRUIS OP ZIJNE SCHOUDERS.

JEZUS neemt het zware kruishout op Zijne schouders om den mensch te leeren hun kruis met onderwerping te dragen.

Aan de rechterzijde der statie een Schriftgeleerde met de Wetsrol, die hij steeds met zich mededraagt om Jezus van zondigen tegen die Wet te kunnen beschuldigen. Daarnaast de honderdman, die den arm in onverbiddelijke strengheid gestrekt, Jezus den langen lijdensweg aanwijst.

Achter Jezus de Romeinsche soldaat in zijne straffe geweldlijnen.

Vóór Jezus, aan de linkerzijde, de geloovigen; in de schaduw van het kruis het aanbiddende kindje.

✠ DERDE STATIE ✠

JEZUS VALT VOOR DE EERSTE MAAL ONDER HET KRUIS.

DE witte Christus, gebogen onder de zwaarte van het kruis, als brak Hij onder den last van de zonden der wereld.

Aan de rechterzijde de streng gelijnde figuur van den Schriftgeleerde; eenige geloovigen in groote deernis.

Aan de linkerzijde eveneens eenige aanbiddende vrouwen.

✢ VIERDE STATIE ✢

JEZUS ONTMOET ZIJNE H. MOEDER.

JEZUS, met moeite voortgaande, ontmoet zijne H. Moeder; zij zien elkander aan, deze Moeder en deze Zoon, en Maria strekt de handen. In dit gebaar geeft zij haren Zoon aan de wereld.

Het Maria-gelaat is verklaard in heilige smart. En uit haar stil gebaar weet Hij, dat Zijne moeder begrepen heeft en haren Zoon de wereld tegemoet draagt.

Aan de rechterzijde de Romein en eene bejaarde treurende vrouwe.

Aan de linkerzijde eveneens twee weenende, zich het gelaat verhullende vrouwen.

✠ VIJFDE STATIE ✠

SIMON VAN CYRENEN HELPT JEZUS HET KRUIS DRAGEN.

JEZUS, die wederom dreigt te bezwijken onder het zware kruishout, wordt geholpen door Simon van Cyrenen om het kruis verder te dragen.

Aan de rechterzijde der statie twee vrouwen vol deernis voor het lijden van hunnen Heer.

Aan de linkerzijde eveneens eene vrouwe, die vol mededoogen toeziet.

In het midden, achter het kruishout, de Romeinsche soldaat die Simon van Cyrenen dwingt het kruis te helpen dragen.

✠ ZESDE STATIE ✠

VERONICA DROOGT JEZUS' AANGEZICHT AF.

JEZUS ontmoet op Zijnen zwaren tocht eene vrouwe Veronica, die zich voor Hem nederstort en Zijn aangezicht met eenen doek afwischt, waarop zich terstond het Gelaat van den Verlosser afteekent.

Op deze statie wederom de Christus aansporende, onverbiddelijke Romeinsche soldaat en eenige smartelijk gebogen vrouwen.

✠ ZEVENDE STATIE ✠

JEZUS VALT VOOR DE TWEEDE MAAL ONDER HET KRUIS.

JEZUS is wederom nedergestort onder de zwaarte van het kruis en Hij ziet voor zich heen, als zag Hij reeds in de verte het allersmartelijkste einde van zijnen tocht, de Kruisiging.

Met heftig gebaar tracht de Romein hem weder op te richten.

Aan de rechterzijde eene jonge Heidensche vrouw, die haar geloof in Christus belijdt, een geloovige man en een bedelaar met staf en bedelzak, die in zijnen eeuwigen gang door de woestijn even stil houdt bij dit allerdiepste leed.

Aan de linkerzijde geloovige vrouwen en het wreede maskerachtige gelaat van eenen schriftgeleerde.

✠ ACHTSTE STATIE ✠

JEZUS TROOST DE WEENENDE VROUWEN VAN JERUZALEM.

JEZUS steeds dichter naderende Golgotha, ziet de weenende vrouwen, diep gebogen in hare deernis voor Hem; één bezwijkt onder hare smart en stort neder aan Zijne voeten. En Jezus zegt tot hen: „Weent niet om Mij, maar om uwe arme kinderen.”

✢ NEGENDE STATIE ✢

JEZUS VALT DE DERDE MAAL ONDER HET KRUIS.

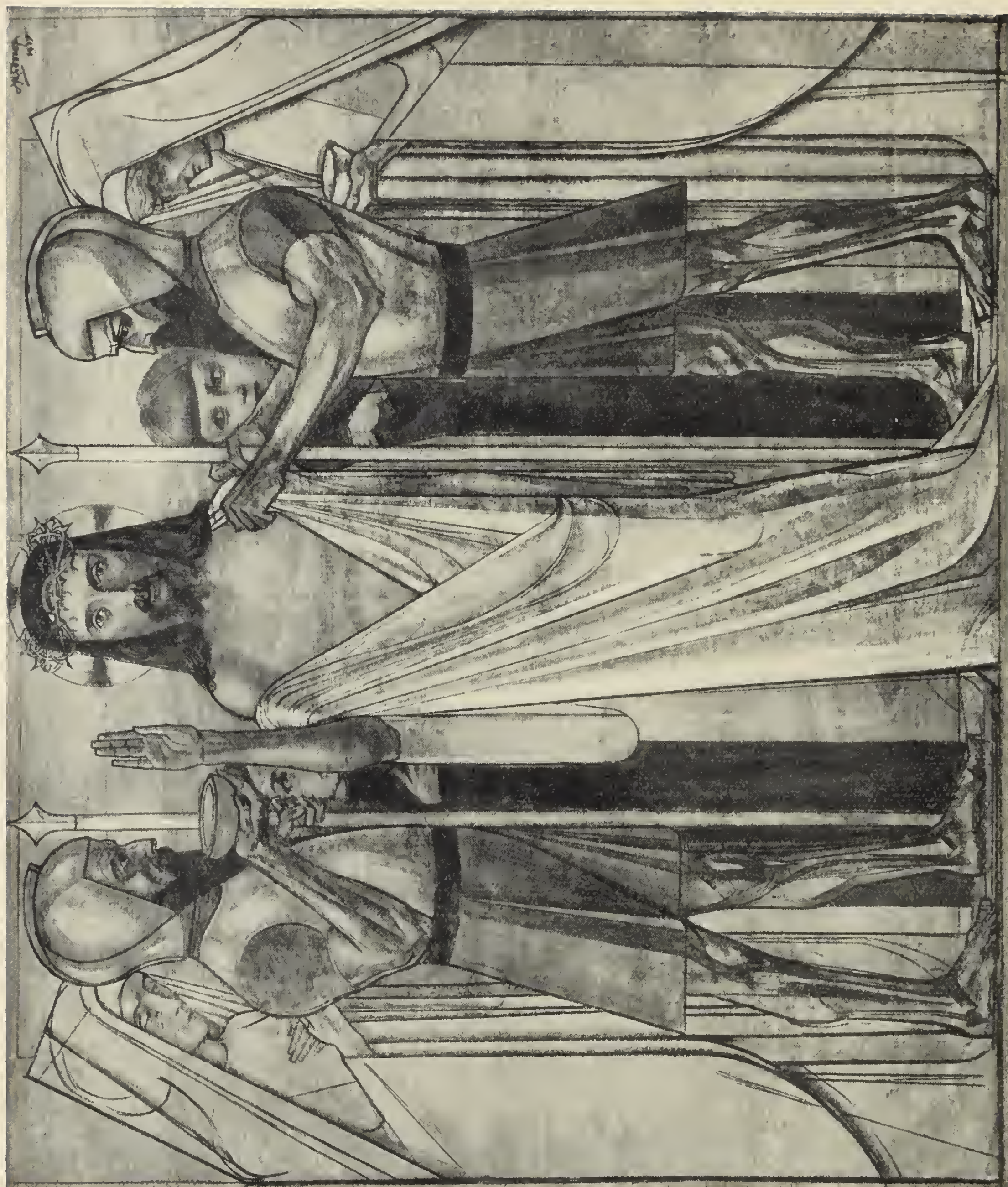
DE diepste val van Jezus onder het kruis; door deze zwaarte is Hij geheel ternedergeworpen. En de Oogen, wijd geopend, staren in hunne bovenmenschlijke smart voor zich uit . . .

En allen om Hem zijn stilgeslagen bij de aanschouwing van dit Koninklijke lijden.

Hier ontwaakt het geloof bij den honderdman, die met een gebaar van de hand den Romeinschen soldaat bevel geeft Jezus niet zoo heftig met zijne lans te doen opstaan.

In het midden, als het symbool van de geheele geloovige menschheid, eene vrouwe, die de hand op het hart legt als wil zij haar al te stijgend leed dwingen stil te zijn.

Het kindje, schuw in zich gedoken, ziet verwijtend, de handjes gevouwen, naar de velen om Jezus die Hem zoo laten lijden.

✠ TIENDE STATIE ✠

JEZUS WORDT VAN ZIJNE KLEEDEREN BEROOFD EN MET GAL EN AZIJN GELAAFD.

HET einde van Jezus' langen lijdensweg is nu gekomen; Hij zal genageld worden aan het kruis. Zijne kleederen worden Hem afgenomen en „zij wierpen er het lot over."

De vrouwen naderen Hem, om Hem te laven met gal en azijn; maar „toen Hij het geproefd had, wilde Hij niet drinken."

Twee kinderen zien naar Hem, het eene begrijpend en vol ontzag, het andere zich zelf afvragend waarom dit alles is, meer nieuwsgierig dan bewogen.

ELFDE STATIE

JEZUS WORDT AAN HET KRUIS GENAGELD.

JEZUS' handen en voeten worden doorstoken en Hij wordt gekruisigd.

Naast Hem knielt Zijne Heilige Moeder, aanbiddend den doorwonden Zoon. En aan de andere zijde in zijne bevende menschlijkheid, geslagen door de ontzetting van zijne smart, Johannes.

✠ TWAALFDE STATIE ✠

JEZUS STERFT AAN HET KRUIS.

EN omstreeks het negende uur riep Jezus met luider stem: „Eli, Eli, lamma Sabachtani," dat is: „Mijn God, mijn God, waarom hebt Ge mij verlaten!"

En velen waren om het kruis geschaard, en onder hen waren Maria Magdalena, Maria, de moeder van Jacobus en Joseph, en de moeder van de zonen van Zebedeus.

Maria Magdalena houdt het gelaat verborgen in allerhevigste smart. Johannes bidt stil en innig, de honderdman belijdt zijn geloof, zeggende: „Waarlijk, Deze was Gods Zoon," en Maria, de Moeder Gods, breekt onder den last van dit leed.

Het is volbracht.

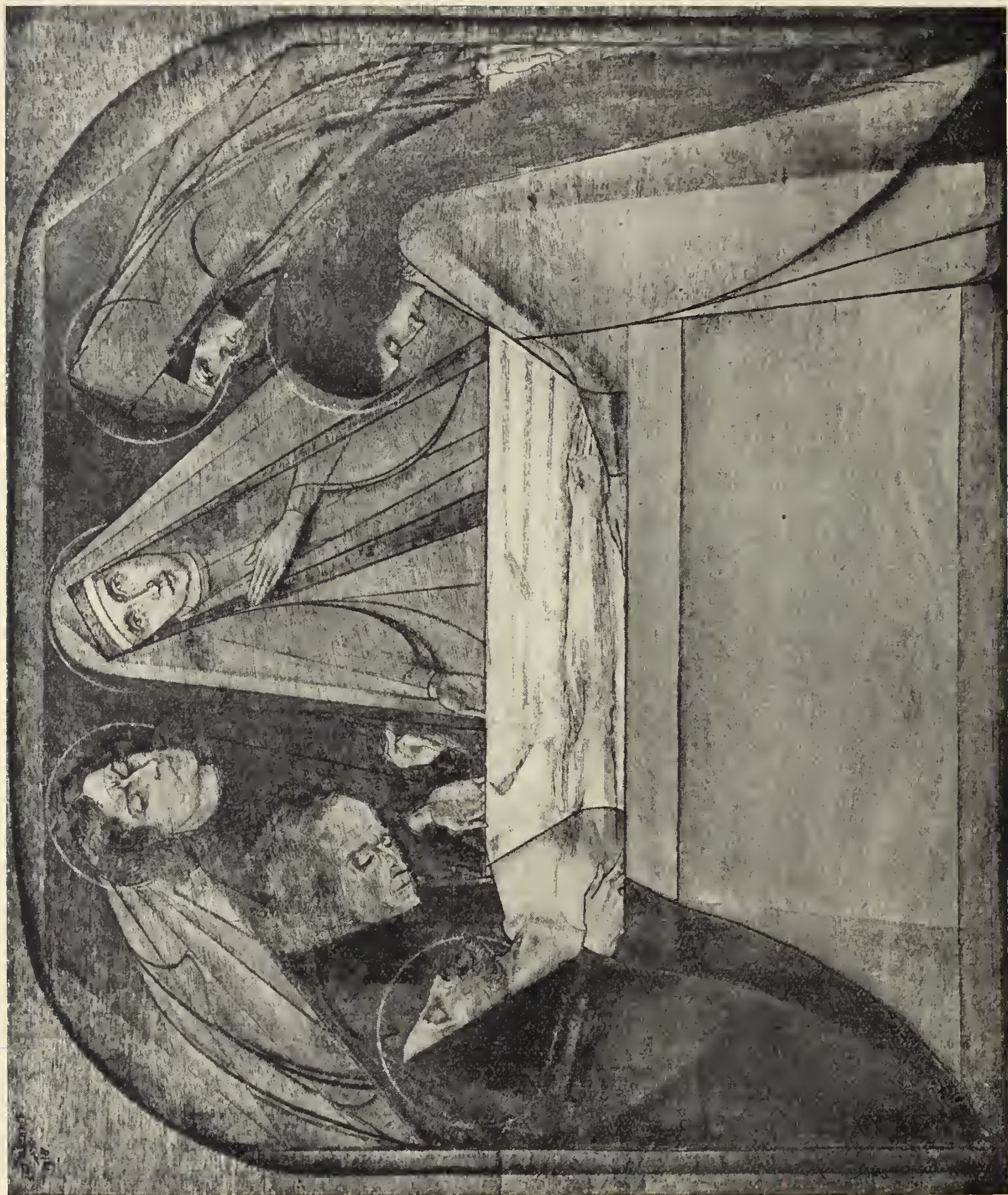
✠ DERTIENDE STATIE ✠

HET LICHAAM VAN JEZUS WORDT VAN HET KRUIS GENOMEN.

JOZEF van Arimathea, die het Lichaam van den Gekruisigde gevraagd heeft om het te mogen nederleggen in een nieuw graf, houdt het doorwonde Hoofd tegen zijne borst, na Christus in rein lijnwaad gewikkeld te hebben.

Maria, het gelaat verheerlijkt en verklaard, beroert in oneindige teederheid den dooden Zoon.

Johannes, strekkend de armen en Maria Magdalena wringend de handen, trachten de hevigheid hunner pijnen te stillen.

✠ VEERTIENDE STATIE ✠

HET LICHAAM VAN JEZUS WORDT IN EEN NIEUW STEENEN GRAF GELEGD.

BIJ de witte stilte van Jezus' lichaam zijn zij nog eenmaal allen te zamen, Maria in zich de zaligheid dragend van den verheerlijkten Zoon, Maria Kleophas buigend in devote aandacht, en Maria Magdalena ziende op de doorwonde Handen van Hem, Die leed om de zonden der wereld weg te wisschen, maar Die leed ook voor haar. Jozef van Arimathea houdt het dierbare Hoofd nog eenmaal aan zijn hart, Johannes staat aan de zijde van Maria en raakt voor de laatste maal het Goddelijk Lichaam aan. De duisternis van het graf wordt verlicht door den glans van Jezus' verheerlijkt Lichaam.

DE VLOED

1890, COLLECTIE HIDDE NIJLAND, DEN HAAG.

DE onstuimig spattende en schuimende zee bij Katwijk met de hevig deinende silhouetten van schepen.

Op den voorgrond de zwoegende figuur van eenen visscher die het anker voorttrekt.

BIDDENDE ZEEUWSCHE BOER

1907, COLLECTIE FLERSHEIM, FRANKFORT A/M.

EEN bejaarde boer, de vereelte knoestige handen die moeilijk zich buigen willen, samengevouwen tot het gebed. Het gelaat, doorploegd en doorvreten van weer en wind en leven, omglansd door witte haren.

Achter hem eene lichtende gedaante die het gebed omhoog zal dragen.

1919

VERWAARLOOSDE KINDEREN

1919, COLLECTIE KRÖLLER, DEN HAAG.

DIT is een van de monumentale teekeningen der laatste jaren waarin eene algeheele oplossing in den bouw van het werk gevonden is, en het strenge mathematische net der lijnen als 't ware een gebouw vormen. Er zijn torens (de twee Engelen), er zijn poorten, en er zijn vensters (de kinderen). In den bouw van deze teekeningen geeft de lijn de suggestie van het oneindige.

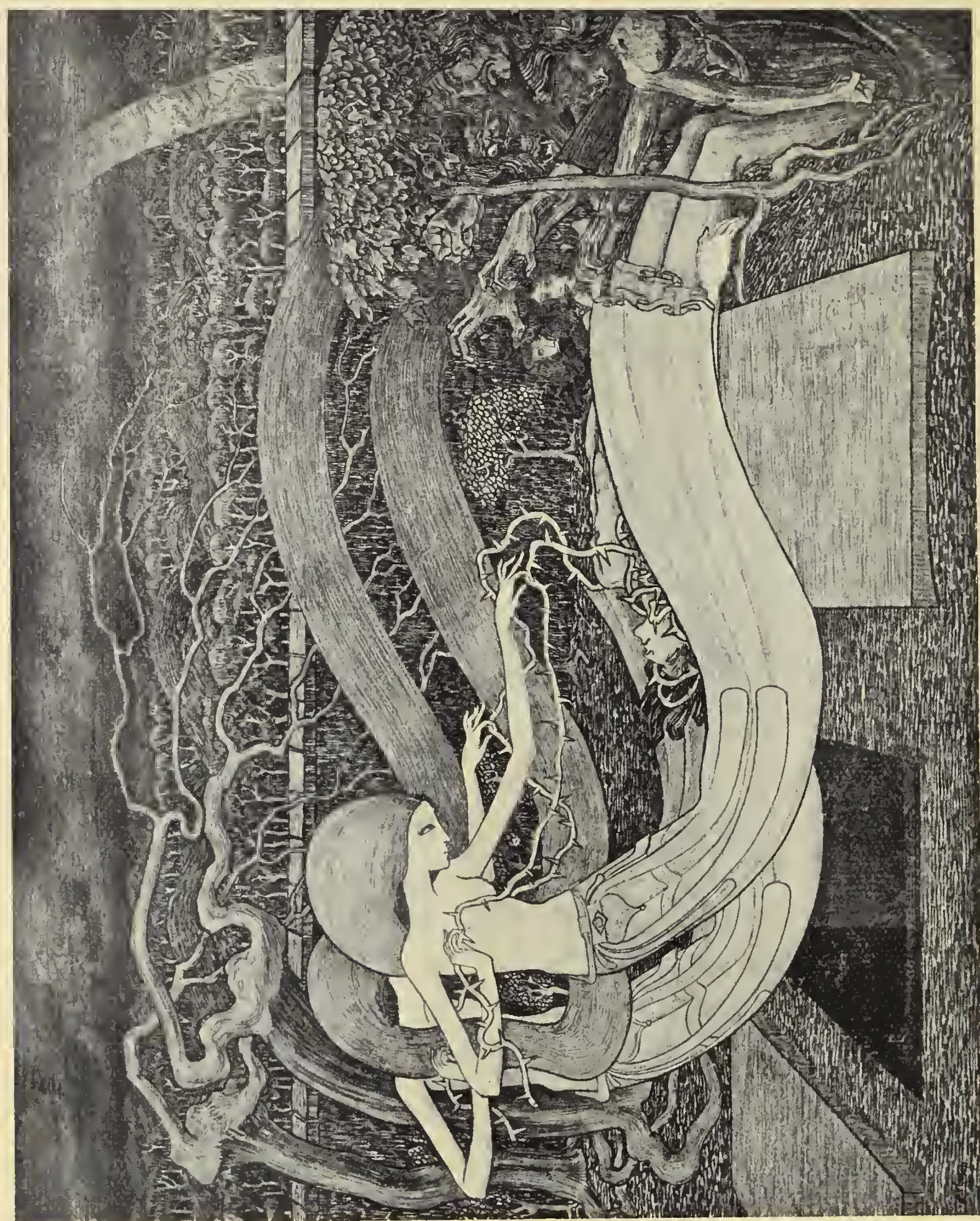
DE RODEURS

1889, COLLECTIE KRÖLLER, DEN HAAG.

HET ongerepte jonge meisje, met bijna onbewust liefde-verlangen ligt in droomen. En zij, die haar verleiden willen, reiken haar bloemen en kostbaarheden en schoone gewaden, in hunne oogen fel begeeren. Eene jonge non ziet bezorgd met groote angst-oogen toe.

Op den achtergrond het kerkhof; een treurboom pluimt weenend neder. In de verte de sombere silhouetten der duinen en de dreigende afgrond der lucht.

Aan de linkerzijde de grijnzende maskers van twee doodgravers, die als nachtelijke fantomen staren achter den glans der verleiding.

O GRAVE, WHERE IS THY VICTORY!

1891, COLLECTIE HIDDE NIJLAND, DEN HAAG.

BOVEN de zwartheid van het graf rijzen twee hemelsche gedaanten, die de doornen van het lijden wegnemen van hem, die in de aandacht van den dood nederligt.

Aan de rechterzijde dezer teekening steken Danteske monsters hunne grijpklauwen uit om de gestorvene in de onderwereld mede te voeren. Twee kinderkopjes zien angstig het gebeuren aan.

Op den voorgrond de getortueerde stormzwiepende vormen van treurwilgen.

Op den achtergrond maskers van duinen en boomen tegen wind-bewogen lucht.

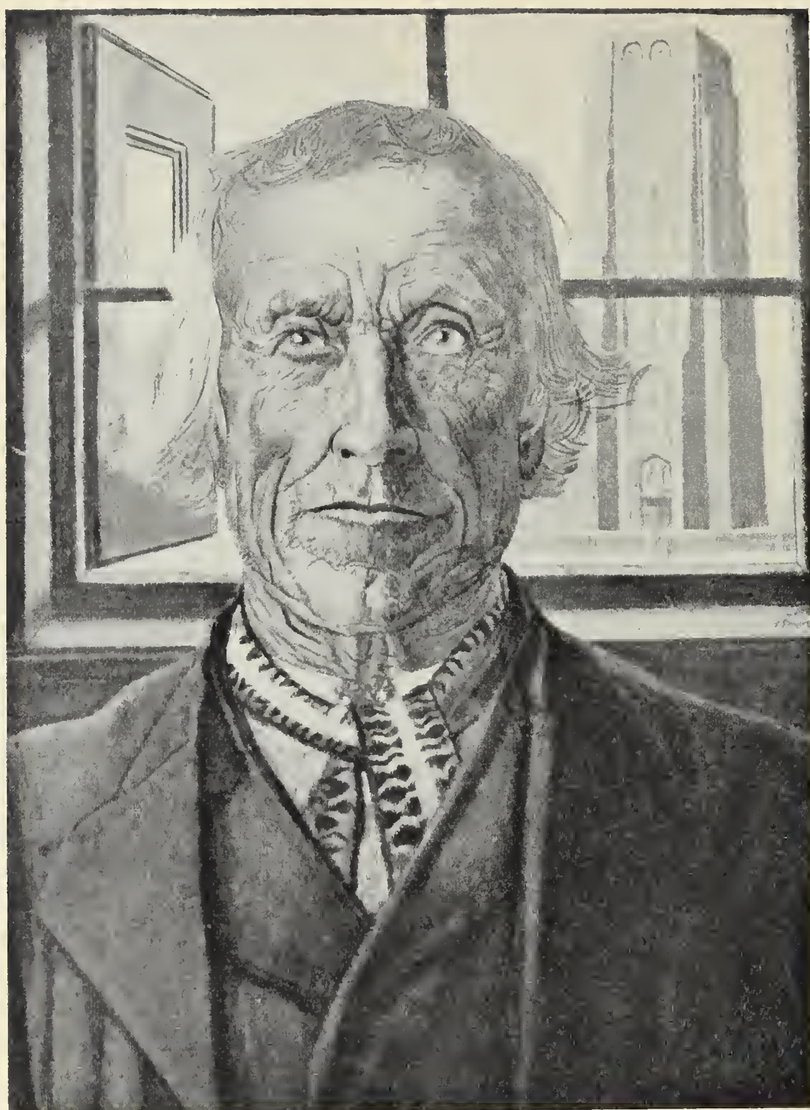
Aan de rechterzijde stijgt de glans van eenen regenboog omhoog, de band tusschen God en den mensch.

HET GEBED

1914, STEDELIJK MUSEUM, AMSTERDAM.

EENE jonge vrouw, biddende neergezeten, de handen krampachtig gevouwen, het voorhoofd smartelijk gerimpeld. Het weduwlijke kleed is strak gelijnd en geeft de geheele figuur eene strenge beslotenheid tegen de zomersche weelde van rozen en het luchtig doorzichte vlak van eenen spiegel op den achtergrond.

GODSVERTROUWEN

1909, COLLECTIE FLERSHEIM, FRANKFORT A/M.

EEN oude Zeeuwsche boer, de lichtende oogen in vizioen geopend, belijdt in diepen ootmoed zijn geloof.

DE DOOP VAN CHRISTUS DOOR JOHANNES DEN DOOPER

FRESCO IN DE ST. BERNULPHUSKERK TE OOSTERBEEK.

CHRISTUS werd door Johannes den Dooper met het water uit de Jordaan gedoopt. Jezus staat hoog opgericht, de armen over de borst gekruist, terwijl de H. Geest, in de gedaante van eene stralende duif boven Zijn hoofd zweeft. In het Evangelie staat aldus de doop van Christus beschreven:

„Des anderen daags zag Johannes Jezus tot zich komende, en zeide: Zie, het Lam Gods Dat de zonde der wereld wegneemt. Deze is het van Welken ik gezegd heb: Na mij komt een Man, Die voor mij geworden is, want Hij was eer dan ik. — En ik kende Hem niet; maar opdat Hij aan Israël zoude geopenbaard worden, daarom ben ik gekomen, doopende met water. — En Johannes getuigde, zeggende: Ik heb den geest zien nederdalen uit den hemel gelijk eene duive, en hij bleef op Hem." (Johannes 1).

Johannes de Dooper, die de komst van Christus had voorspeld, en Hem dadelijk erkent als den zoon Gods, is hier geheel als de woestijnzwerver met staf en gehuld in dierenvel uitgebeeld.

Aan de linkerzijde knielt een Engel, die in eene witte wade de Kruisiging van Christus reeds aanschouwt, zooals het ook in de profetieën van Isajas voorspeld was.

DE DOOP DOOR CHRISTUS

COLLECTIE VAN LEEMBRUGGEN, DEN HAAG.

CHRISTUS doopte de tot Hem komenden niet met water, zooals Johannes de Dooper, maar Hij doopte allen met den Heiligen Geest. Johannes de Dooper had reeds van Christus getuigd:

„En ik kende Hem niet; maar Die mij gezonden heeft om te doopen met water, Die had mij gezegd: Op Welken gij den Geest zult zien nederdalen, en op Hem blijven, Deze is het die met den Heiligen Geest doopt." (Johannes 1).

Aan de linkerzijde staat Christus en houdt de Hand uitgestrekt boven het hoofd van eene streng gebarende vrouw. Een rank kindje rekt zich op de teentjes uit in verlangen zijn deel in dezen zegen te mogen ontvangen.

Achter de eerste vrouwe nadert Hem eene rij van andere boetvaardige gedaanten, vrouwen gebogen als Maria Magdalena. En heel in de verte nadert de rij der wit gebaarde profeten, die zingende wederkeeren om nogmaals de komst van Christus te voorspellen. De vele blanke voeten der verlangenden die tot Jezus komen, spiegelen zich weder in het Jordaan-water.

Op den achtergrond zien wij het Lijden van Christus dat Zijne schaduw reeds vooruitwerpt, de H. Geest die naderzweeft in de gedaante van eene duif, en de vele torens eener Oostersche stad.

